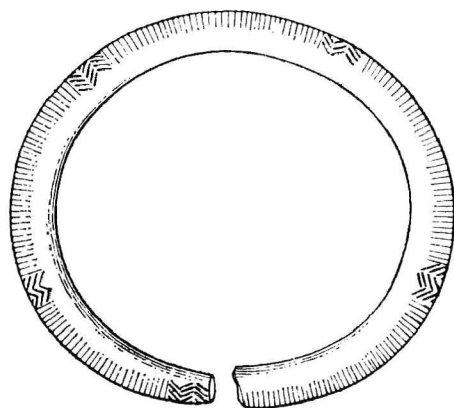

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADÉMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1973

BRNO 1974

DALŠÍ NÁLEZY Z VELATICKÉHO SÍDLIŠTĚ V BRNĚ - KOMÍNĚ

(okr. Brno-město)

JIRÍ ŘÍHOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 38)

Kopáním základů pro řadu rodinných domků na okraji nově budovaného sídliště jižně od hřbitova v Brně-Komíně byla narušena kulturní vrstva s keramikou velatické kultury. Domky jsou budovány v zahradách domů na Hlavní ulici číslo 70—86. Narušená kulturní vrstva je součástí známého sídliště lidu velatické fáze středodunajského okruhu kultury popelnicových polí rozkládajícího se na jihozápadním úpatí Palackého vrchu po obou stranách Hlavní ulice západním směrem téměř až k inundaci menšího potoka. Na tomto místě se při přístavbě domu číslo 78 našlo již v roce 1961 vedle nálezů velatických také několik objektů s volutovou keramikou¹.

Při prohlídce místa výkopů jsme získali keramický materiál pouze velatické kultury. Podařilo se z něho slepit téměř celou tenkostěnnou, velkou šálkovitou nádobku vyrobenou z jemnějšího materiálu s hlazeným a leštěným povrchem hnědočerné barvy se světlejšími a černými skvrnami; široké páskové ucho vystupuje lehce nad okraj. Šířka okraje je 175 cm, dno schází. Z dalších nálezů stojí za zmínku okrajový střep široké kónické mísy s hlazeným a uvnitř černě leštěným povrchem, kterou na vnější straně zdobí pod okrajovým, černě leštěným pruhem nepravidelné, husté, svíslé rýhování. Část další, větší šálkovité nádoby s hlazeným a tuhou leštěným povrchem je na výduti zdobená vodorovným pásem čtyř užších a mělkých žlábků. Vzácnější v tomto kulturním prostředí je část podélného hliněného podstavce, který bývá na obou stranách ukončen stylizovanými zvířecími hlavičkami; na našem nálezu jsou tyto hlavičky odlomeny.

Předložené ukázky keramiky neposkytly tvary, které by sídliště blíže datovat. Jsou běžnými formami velatické kultury a snad jen šálek s výzdobou vodorovného žlábkování a hliněný podstavec se stylizovanými zvířecími hlavičkami by mohl dokládat příslušnost k vrcholnému či mladšímu vývojovému stupni této kultury — stupni Velatice a stupni Oblekovic.

Poznámka:

¹ R. Tichý, Nové nálezy volutové keramiky v Brně-Komíně. Přehled výzkumů 1961, 41.

Weitere Funde von der Velaticer Siedlung in Brno-Komín (Bez. Brno-město). Beim Grundaushub für Familienhäuser wurde die Kulturschicht der bekannten Siedlung, die sich auf dem südwestlichen Fusse der Palacký Anhöhe zu beiden Seiten der Hlavní Gasse erstreckt, gestört. Aus der herausgeworfenen Erde der Grabung gewannen wir keramisches Material, aus dem es teilweise gelang, Teile von zwei grossen tassenartigen Gefässen und einer breiten konischen Schüssel zu rekonstruieren. Seltener in diesem Kulturmilieu ist der Fund des Teiles eines länglichen tönernen Untersatzes, der auf beiden oberen Enden mit stilisierten Tierköpichen beendet zu sein pflegt (auf unserem Fund sind sie abgebrochen). Die Keramik gehört zu den üblichen Formen der Velaticer Phase der donauländischen Urnengräberfelderkultur. Nur die Tasse mit waagrechter Riefelung verziert und der tönernerne Untersatz könnten die Zuständigkeit zu ihrer gipfelnden oder jüngeren Entwicklungsstufe Velatice und Oblekovic belegen.

NOVÉ SÍDLIŠTĚ LIDU S VELATICKOU KULTUROU V PODMOLÍ

(okr. Znojmo)

JIRÍ ŘÍHOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 39)

Rudolf Štork z Podmolí oznámil Archeologickému ústavu ČSAV v Brně, že v trati „Šobes“ byly hlubokou orbou narušeny sídlištní objekty s keramickými zbytky. Prohlídkou na místě bylo zjištěno, že jde o sídliště velatické a slovanské kultury, které se nachází v jihovýchodní části katastru obce na jižním svahu ostrožny obtékané téměř se všech stran řekou Dyjí a spojené jen úzkou šíjí s vyvýšenou plošinou na severu. Nejjižnější úpatí u řeky bylo připravováno pro vysazování vinné révy již v roce 1970; nalezený střepový keramický materiál odevzdal R. Štork tehdy do Jihomoravského musea ve Znojmě a prehistorickému ústavu filosofické fakulty UJEP v Brně. V roce 1973 se začalo s terasovitými úpravami jižních svahů ostrožny odstřelem vyčnívajícího skalnatého podloží a srovnáváním buldozerem. Při tom byla opět na celém svahu narušena kulturní vrstva s nezřetelnými sídlištními objekty. Povrchovým sběrem jsme získali větší množství střepového ke-

ramického materiálu, který patří výhradně vrcholnému a mladšímu vývojovému stupni starší (velatické) fáze středodunajského okruhu kultury popelnicových polí. Přesné místo nálezů dvou slovanských střepů, datovaných do 8. nebo na počátek 9. století našeho letopočtu, se nám již nepodařilo zjistit; pocházejí ze starších sběrů R. Štorka.

Za zmínku stojí skutečnost, že na nejužším místě šije spojující cestozna se severním zázemím, jsou patrné úpravy terénu, které nevylučují možnost existence určité formy opevnění.

Neue Siedlung der Träger der Velaticer Kultur in Podmoli (Bez. Znojmo). Bei Boden- und Terrainherrichtungen des Südhanges der Sporenlage, die fast von allen Seiten vom Flusse Dyje umflossen wird, wurde eine Kulturschicht mit undeutlichen Siedlungsobjekten gestört. Bei Lesefunden gewannen wir keramisches Scherbenmaterial der gipfelnden und jüngeren Entwicklungsstufe der Velaticer Phase der donauländischen Urnenfelderkultur und zwei slawische Scherben aus dem 8. oder aus dem Beginn des 9. Jahrhunderts u. Z. An der schmälsten Stelle der Landenge, die die Sporenlage mit dem nördlichen Hinterland verbindet, sind Terrainherrichtungen sichtbar, die die Möglichkeit der Existenz einer bestimmten Befestigungsform nicht ausschliessen.

SÍDLIŠTĚ LIDU S VELATICKOU A HORÁKOVSKOU KULTUROU VE VOJKOVICÍCH

(okr. Brno - venkov)

JIŘÍ ŘÍHOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 40—43)

Na počátku roku 1973 se začalo v hliníku a šterkovně severně od obce s rozsáhlejší těžbou správné hlíny, která se odvážela na těleso nové trasy státní silnice u Nosislavi. Při této těžbě bylo narušeno sídliště lidu s velatickou a horákovskou kulturou. Rychlý postup prací znemožnil provést v časovém předstihu širší záchranný výzkum na celé ohrožené ploše. Museli jsme se proto omezit jen na vybírání bagrem narušených objektů.

Dvě ze zachycených jam měly hlubší dížovitý tvar s kuželovitě skloněnými stěnami a rovným dnem (jáma číslo 1 a 3), další dvě kotlovitý tvar se stěnami směrem dolů se mírně zužujícími k mísovitě prohnutému dnu (jáma číslo 2 a 4). Vyplňovala je hnědočerná popelovitá hlína se zlomky keramiky. Zajímavá byla jáma číslo 5; byla vyhloubena pouze pro rozměry velké zásobnice, jejíž okraj převyšoval horní úroveň sprašového podloží a byl téměř úplně zničený orbou.

Střepy horákovské kultury se našly mimo uvedené objekty a jen několik kousků v jámě číslo 3. Ve všech zahloubených jamách byla keramika pouze velatické kultury. Nejbohatší nálezy obsahovala jáma číslo 1. Dalo se z nich zrekonstruovat osm celých nádob a řada dalších alespoň částečně předvést kresebně. Jde o typickou velatickou keramiku, u níž některé prvky, jako např. lištovitě vysazený lom velké dvojkónické nádoby, lalokovitá vytažení okrajů mís a hrotilé výčnělky na podhrdlí amfory, svědčí o příslušnosti ke staršímu vývojovému stupni Baierdorf.

Siedlung der Träger der Velaticer und Horákov Kultur in Vojkovic (Bez. Brno-venkov). Durch die erhöhte Lehmförderung in der Lehmgrube nördlich von der Gemeinde wurde eine Siedlung der Velaticer und Horákov Kultur gestört. Von fünf geborgenen trog- und kesselförmigen Gruben gelang es eine grössere Anzahl von ganzen oder teilweise rekonstruierbaren Gefässen der älteren und gipfelnden Entwicklungsstufe der Velaticer Phase der donauländischen Urnenfelderkultur — Stufe Baierdorf und Velatice zu gewinnen. Grube Nr. 5 war nur für die Ausmasse eines grossen Vorratsgefässes eingetieft worden. Scherben der Horákov Kultur fand man ausserhalb der eingetieften Objekte.

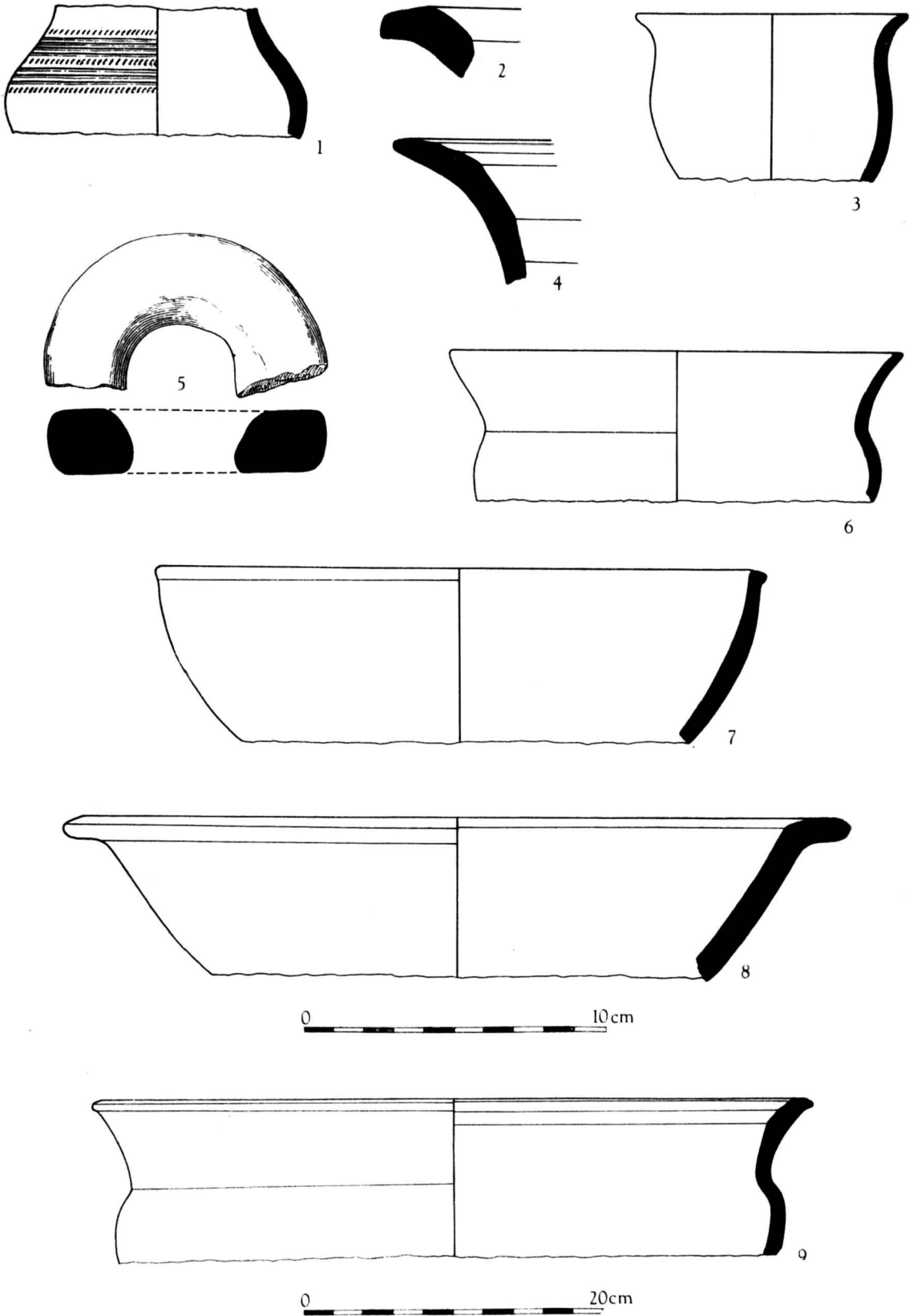
POVRCHOVÝ SBĚR NA HRADISKU V OBŘANECH

(okr. Brno - město)

JIŘÍ KOTAS, UJEP Brno

V roce 1973 provedl autor několik povrchových sběrů na lokalitě Obřany-Hradisko. Lokalita zkoumaná již od konce 19. století a monograficky zpracovaná F. Adámkem¹, poskytla již nepřeberné množství nálezů z pozdní doby bronzové. Pro amatérský ráz většiny výzkumů je považována za ztracenou pro další bádání a není jí věnována náležitá pozornost.

V poslední době v souvislosti s vysazováním ovocných stromků na jazykovité ostrožně došlo k porušení množství objektů, které poskytly četné zlomky keramiky podolské kultury. Jedná se

Tab. 39

Podmolí (okr. Znojmo). Výběr keramiky z velatického sídliště. — Keramikauswahl aus einer Velaticer Siedlung.